

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XL. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

BUDAPEST, 1927

1—3. SZÁM

FOLYÓIRATA

JANUÁR—MÁRCIUS

Szerkesztőség, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő, Budapest, I. Avar-utca 15. III. 7.
Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:
MOLNÁR OSZKÁR

Tagsági vagy előfizetési díj tanévenként 8 pengő. Az egyesülettel és lappal kapcsolatos minden befizetés, reklamáció *Pócsa József* egyesületi pénztáros címére (Bpest, V. Hold-utca 16. IV. 54.) küldendő. — Hirdetések meg egyezés szerint.

A tanítóképzői tanársághoz.

A „Magyar Tanítóképző“ szerkesztője arra kért, hogy írjak egy pár biztató sort a tanítóképző-intézeti tanárság számára.

A mai nehéz időkben, amikor minden nevelői státus egész erejével arra törekszik, hogy megtalálja és kiküszöbölje azokat a hibákat, amelyek a legkisebb mértékben is gátolják a nemzeti élet megerősödését és a nemzeti művelődés fejlődését, — önfeláldozó és hivatásukat rajongásig szerető nevelőkre van szüksége a nemzetnek.

Önöknek jutott a legszebb nevelői feladat osztályrészül: tanítókat képeznek és nevelnek. Szerintem csak a kiválasztottakra lehet bízni ilyen magasztos feladatot.

A tanítóképző-intézeti tanárok által nevelt magyar tanítónak értékes nevelői munkásságától várjuk mindannyian a nemzeti élet megerősödését.

Kulturfőlényről, a többtermelésről csak akkor beszélhetünk, ha a magyar tanítók apostoli munkássága által Csonka-Magyarország maradék magyarjai megértették e két fogalom jelentőségét.

A tanítóképző-intézeteknek olyan tanítókat kell falaik közül kibocsátani, akik azzal a hittel mennek a nép közé, hogy munkásságuk fogja boldoggá tenni a cserepes tanyák, a magyar falvak, a nagy városok boldogtalan lakosságát.

Csonka-Magyarország tanítói, tanárai mindenkor le tudták

DULOVITS ÁRPÁD
közokt. miniszteri tanácsos.

vetközni a lélek anyagiasságát, ha nagy nemzeti ideálok diadalra-juttatásáról volt szó.

A magyar tanítóképző-intézeti tanárok olyan értékes nevelői tulajdonságokkal rendelkeznek, hogy az általuk nevelt tanítói nemzedéket bátran mondhatjuk a nemzet reménységének.

Az áldásos tanügyi reformok nemsokára befejeződnek: az egyetemek már zavartalanul végezhetik tudományos munkásságukat, a kultuszminiszter úr messzemenő gondoskodással biztosította felsőoktatásunk fejlődését; a nagy koncepciójú reformok középiskoláinkat is közelebb hozták a gyakorlati élethez; az elemi nép-oktatásunk terén évtizedes mulasztásokat hozott helyre a kultuszminiszter úr bámulatos akarateréje; a polgári iskolai reformok is a megvalósulás küszöbén állanak.

Az eddigi nagy eredmények láttán erős a hitem, hogy a tanítóképzés reformja sem fogja elkerülni a kultuszminiszter úr figyelmét.

A sikerben egy pillanatig sem kételkedem, mert a kultuszminiszter úr szaktudása, alkotó kedve és kulturaszeregete eddig még minden akadályt leküzdött.

Vérmes reményekkel nem akarom áztatni a tanítóképző-intézeti tanárokat, de annyit mondhatok, hogy a kultuszminiszter úr állandóan azon fáradozik, hogy a magyar tanárság és tanítóság minél gondtalanabban végezhesse felelősségteljes kötelességét. Ha egyedül a kultuszminiszter úron állana a tanárság anyagi jóléte, akkor már nem volna nélkülöző, anyagi gondokkal küzdő tanár Magyarországon.

Mielőtt befejezném soraimat, egy jó hírt akarok közölni a tanítóképző-intézeti tanársággal.

Gleichenbergben egy villa áll rendelkezésére a szív- és gégebajos tanároknak. A gyógykezeltetés időtartama négy hét. A lakásért és teljes ellátásért egy millió koronát fizet az üdülő tanár.

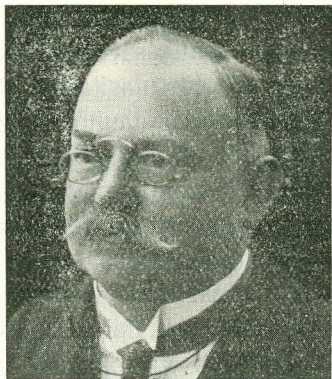
Akik rászorulnak a gleichenbergi gyógykezeltetésre, azok május hó elsejéig írásban jelentsék be igényeiket a „Magyar Tanítóképző” szerkesztőségénél.

A magam részéről ígérem, hogy az új esztendőben is megértő és szerető támogatója leszek a tanítóképző-intézeti tanárok értékes nevelői munkásságának, de az ígéretemet csak akkor tudom beváltani, ha a tanítóképző-intézeti tanárok kivétel nélkül támogatnak nemes törekvésemben.

Dulovits Árpád.

Sztankó Béla.

Sztankó Béla élete gazdag értékekben, de ezek az értékek nagy szerénysége miatt nagyon rejtettek. Ismerem érzékeny lelkét és félek, hogy olyan mozzanatokat is érintek, melyeket mint legféltettebb titkait őrzí. Minden hibámért előre is bocsánatot kérek tőle, de mégis írok róla, mert tanári működésem első napjától együtt dolgoztunk, sokat tanultam tőle, sok nemes cselekedetének lehettem szemtanuja és mert intézetünk, a budapesti tanítóképző büszkesége. Onnan indult el arra az útra, melyen a magyar népoktatás egyik kiváló támasza lett.

Mint 15 éves ifjú iratkozott be az intézetbe 1881-ben és az elemi és polgári tanítóképző elvégzése után, sőt az utóbbinak elvégzése közben és mint tanítóképző-intézeti tanárjelölt is már 1887-től tanít és 1891-ben kinevezik az akkori elemi és polgári tanítóképzőhöz.

A nyelv- és történettudományokból és zenéből szerzett tanítóképző-intézeti tanári oklevelet, de kezdettől a zene volt érdeklődésének középpontja. Kiváló mesterének, *Bartalus Istvánnak*, nyomdokain haladva, zenetörténeti és zenepedagógiai tanulmányokban merült el és az akkori Paedagogiumban növekedve, a zenének is nemcsak egy iskolafaj szűk körében való művelésén, hanem az egész magyar közoktatásügybe való beillesztésén, különösen pedig a népoktatás területén való részletes kidolgozásán fáradozott. Ez a munkássága csakhamar kijelölte azt az utat, melyen ma, 60 éves korában is megsokasodott tapasztalatokkal rendületlenül dolgozik.

A nyolcvanas években a Paedagogium a magyar népoktatásügy középpontja volt. A népiskola, polgári iskola, ipari tanfolyam, elemi és polgári tanítóképző, tanítóképző-intézeti tanári tanfolyam, tanszermúzeum, Néptanítók Lapja, a külföldi kiállítások ügye mind az akkori igazgató, *Gyertyánffy István*, kezében futott össze és Sztankó Béla ifjú fogékony lélekkel nemcsak közvetlen közelből szemlélhette ezt az összefogó munkát, hanem igen sokszor segíthetett is benne. Azt hiszem, ezeknek az első benyomásoknak köszönhető minden munkájának összehasonlító, kiegyenlítő, befejezett, harmonikus jellege.

Az iskolaszervezetben járatos, a népoktatás minden területén tájékozott, nagy általános műveltséggel bíró, jó tollu fiatal zene-pedagógust csakhamar észre veszi a Közoktatási Tanács elnöksége, bevonja munkásai közé és 30 év óta vele készítteti énektanítási tanterveit és utasításait. A tantervek, utasítások és népiskolai, polgári iskolai, tanítóképzői tankönyvek, vezérkönyvek mélyenjáró cikkei, főként pedig tanítói tanfolyamokon és a főváros tanítóinak rendezett szaktanfolyamokon tartott tanításai új utakat jelölnek a magyar énektanítás fejlődésében, új korszakot jelentenek az énektanítás történetében. Ezt a munkát még nem fejezte be Sztankó Béla. Íróasztalán vannak az újabb tankönyvek, vezérkönyvek, utasítások kéziratai és lelkében érik a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus énekoktatási szakosztályának munkarendje.

Sztankó Béla az elmélyedő szakmunkában azért nem vált egyoldalúvá. A magyar zenepedagógia művelése közben állandóan figyelemmel kísérte a magyar nyelvtudomány, a népköltési termékek gyűjtésének, a magyar néprajznak és Magyarország földrajzának fejlődését. Mindig szívesen vállalkozott a nyelvtan és Magyarország földrajzának tanítására. Tanítványai mindig nagyon szerették, mert igazságos volt és méltányos.

Figyelembe vette a serdülő ifjak küzködő lelkét és bölcs nyugalmával helyes mederbe terelte érzelmüket és akaratukat. A tanulásban támogatta őket és felkeltette tevékenységi vágyukat. Az anyag feldolgozása közben mindig magasabb célokat tűzött ki és némelyik tanítványának egész életére jelölt ki célokat. Azért legjobban szerették azoknak az évfolyamoknak a tanulóit, akiket magyarra és földrajzra is tanított. Ezek mint meglett emberek ma is csodás rajongással veszik körül, mikor megjelenik körükben.

Tanártársai korán felismerték Sztankó Bélában az önzetlen, a köznek dolgozó embert. Az egyesület születési idejében, az István főherceg vendéglőben gyülekező fővárosi, vezető tanügyi férfiak között már ott találjuk és az első találkozóról írt beszámolójában (1890) az akkori egyik legkiválóbb magyar pedagógus, *Kármán Mór*, beszédéből a következőket emeli ki: „A tanítóképző-intézeti tanárok hivatása irodalmi úton is hatni a néptanítók művelődésére, de nem általános elmélkedések, hanem konkrét methodikai példák és gyakorlati eljárások feltüntetése által.“ Ezekre a gondolatokra rezonált a fiatal Sztankó Béla lelke. Ezek a gondolatok vezérelték másfélvtizedes egyesületi munkájában, mely alatt ott van az elnökségben: előbb mint titkár, majd egy évtizeden át mint főtitkár.

Ez az idő az egyesület multjának igazi munkás, építő korszaka volt. Alkotásai mindenkor szilárd pillérei lesznek a magyar tanítóképzésnek. A felvételek, a gyakorlati kiképzés, a tanterv, a vizsgálati szabályok, a rendtartás, a tanárképzés, az internátus, az ifjúsági egyesületek, a kirándulások alapjait akkor vitatták meg, részt vettek a II. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson és mindezeknek a munkálatoknak leszűrt eredményeit vagy életképes csíráit Sztankó Béla összefoglalta az egyesület IV. Emlékiratában, mely a tanító-növendékek nevelésével foglalkozik (1896). Ezért a munkálatáért és finom értékkel, sok tapintattal szerkesztett más memorandumaiért lett később az egyesület aranytollu főtitkára.

Az alkotás korszakát, melyben az egyesület munkásai csak az eszméket nézték és nem az emberek között élő ellentéteket, 1905-ben a szakfelügyelet körül keletkezett harcok viharos korszaka váltotta fel. Kiéleződtek az ellentétek, megindult a pártok harca az elnökségért. Mire lecsendesedett a harc, a régi vezetőkkel Sztankó Béla is visszavonult. Finom lelke nem tudta elviselni a súrlódást, visszavonult és azóta a teljes tárgyilagosság magaslatából szemléli az egyesület munkásságát. Ha azonban nagy munkára vállalkozott az egyesület, Sztankó Bélát ezután is mindig az első sorban találjuk.

Gazdag lelkének legszebb ékessége a családban és baráti körben jut kifejezésre. A leggyöngédebb, önfeláldozó apát látjuk benne, amint két leányával átéli még egyszer tanulóéveinek gyönyörű emlékeit. Megható látvány, mikor a Sashegy alján két kis lányával virágokat boncol és növényeket gyűjt, vagy mikor otthon a nagy asztal körül készítik együttesen a napközi otthon elhagyott gyermekeinek a karácsonyi díszeket. Együtt olvas a családdal. Csak mikor nagyon kedve szerint akar élvezni, ül félre és gyönyörködik Dickens bájos humorában.

Nem szereti a zajos társaságot, visszavonultan él, de ha családjából vagy az iskolából jövet, zenepedagógiai tanulmányai vagy olvasmányai után elégedetten szívja szivarját és van alkalmad egy negyedórát elbeszélgetni vele, életbölcsest tanulhatsz. Derűs, megértő és megbocsájtó, jóságos életfelfogása rád ragad és te is jobb ember leszel.

A világháború és a forradalom Sztankó Béla bizakodó magyar lelkét is megsebezte, de soha egy pillanatra megingatni nem tudta. A felszabadulás első óráiban már ott találjuk a minisztériumban. A közoktatási ügyek akkori vezetője, *Imre Sándor dr.* a polgári iskolai tanárképző főiskolán szemlélte csendes tanári munkásságát, felismerte nagy képességeit, megbizhatóságát

és magával vitte a központba. Így került Sztankó Béla, aki sem igazgatói, sem felügyelői állásra nem vágyott soha, a központi kormányzás szolgálatába.

Kiváló egyéniségének újabb és gazdagabb megnyilvánulására talán ez volt a legalkalmasabb terület. Kilépett a tanítóképző-intézet szűk kereteiből és az ügyosztály vezetőivel együtt főleg országos érdekű ügyeken dolgozott. Új munkakörében csakhamar megszerették nemcsak főnökei és közvetlen munkatársai, hanem más osztályok vezetői és referensei is, akikkel ügkörénél fogva érintkezésbe jutott. Mindenütt a legnagyobb elismeréssel említik munkásságát és a legnagyobb tisztelettel viseltetnek személye iránt.

A legmélyebb tisztelettel veszik körül kartársai. Alig van tanítóképző-intézeti tanár, aki a minisztériumban, ügyeinek elintézése alkalmával, fel ne kereste volna és megnyugodva ne távozott volna tőle. Jóságos atyai szava felemelte a csüggedőt, nagy szívének melegsége cselekvési erőt adott a bizakodónak.

A budai tanítóképző régen elvesztette Sztankó Bélát, mint tanárt, de visszakapta magasabb fórumon, mint ügyeinek központi referensét. Meg kellett osztozkodnia rajta testvérintézeteivel, az ország többi tanítóképzőivel. Nyugdíjba vonulása alkalmával még magasabbra emelkedik. A magánember teljesen független nézőpontjából fogja ezután szemlélni munkánkat. Felszabaduló munkaidejének jó részét megint a népoktatásnak szenteli majd, azért ezentul nemcsak a testvérintézetekkel, hanem a magyar népoktatás-ügy valamennyi intézményével kell osztozkodnunk rajta.

Sztankó Bélában megvan a szív, a tanultság és a munkaképesség, főként pedig a bölcsesség ahhoz, hogy munkájából áldás fakadjon a nemzetre. Azért a legfelsőbb elismeréssel és a hivatalos ünnepeltetéssel egyidejűleg tanítványainak ezrei és a tanítóképző-intézeti tanárok kicsi státusának minden tagja tiszta szívből kívánja, hogy a jó Isten még sokáig tartsa meg erőben, egészségben és teljes munkabírázásában!

Quint József.

TANÍTÓKÉPZŐI PEDAGÓGIA.

Tanítóképzés a genfi kantonban.

— Első közlemény. —

A nem egészen 4 millió lakosu Svájcban a közös vám-
posta-, táviró-, telefon-, vasut-, had- és külügyön kívül mind a 22
autonom kanton teljesen önállóan intézi belügyeit. Ezek közé tar-
tozik a közoktatás is.

A köznevelés terén Genf és Zürich¹, Rousseau és Pestalozzi szülővárosai állanak az első helyen, azonban az utóbbi időben *Claparède* Edének, a kísérleti pszichológia jól ismert egyetemi tanárának és körének buzgó és értékes munkálkodása következtében egészen kétségtelenül Genf játssza a vezető szerepet. Itt van a Rousseau születésének 200 éves fordulóján Claparède által alapított, az egyetem jól felszerelt pszichológiai laboratóriumával, továbbá a Kicsinyek Házának (*Maison des Petites*)² nevezett kísérleti és gyakorló iskolával kapcsolatos Rousseau-Intézet (*Institut J.-J. Rousseau*)³, a neveléstudományok iskolája, melyet az ó- és újvilág minden részéből keresnek fel növendékek, hogy a gyermekpszichológiával, a modern nevelés elméletével és gyakorlatával megismerkedjenek és hogy magukat a francia nyelvben tökéletesítsék. A Rousseau-Intézetben van az intézet igazgatójának, Bovet Péternek, az egyetemen a kísérleti pedagógiai tanárának vezetése alatt a Nemzetközi Nevelési Iroda (*Bureau International d'Éducation*) is, mely állandó érintkezést tart fenn a világ összes országaival.

Mióta Genf székhelye a Nemzetek Szövetségének, azóta a nevelésügy terén is iparkodik nemzetközi központtá válni.

A körülbelül 170 lelket számláló genfi kantonban a közoktatásügy végrehajtó szerve a sok idegennel együtt 140 ezer lakosu fővárosban székelő közoktatási ügyosztály (*Département de l'instruction publique*), melynek élén egy három évi időtartamra kinevezett államtanácsos (*conseiller d'État*) áll, jelenleg Oltramare Endre dr., a gimnázium (*Collège de Genève*) fiatal latin-tanára, a város egyik nagy családjának sarja, ki a folyó iskolai év elején tett doktorátust az itteni egyetemen.

I.

Mielőtt rátérnénk a tulajdonképpeni tanítóképzésre, mely a súlyos pénzügyi helyzet miatt már több év óta szünetel, tekintsük át a kanton köznevelésének és közoktatásának azt a részét, mely a tanítóképző előtt terül el és hozzá elvezet.

¹ A zürichi egyetemnek voltak tanárai Meumann E. és Foerster Fr. Az előbbi alapította az egyetem pszichológiai laboratóriumát.

² A Kicsinyek Házának részletes ismertetése a *Kisdednevelés* 1926. évi 12. és a folyó évi számaiban található.

³ A Rousseau-Intézet olyan növendékeket vesz fel, akik a 18. évet betöltötték. Sem oklevelet, sem bizonyítványt nem kíván növendékeiktől, csupán azt, hogy megfelelő műveltségről tegyenek bizonyosságot. Az intézetbe hallgatóként vagy rendes növendékként lehet beiratkozni. A rendes növendékek a következő tanulmányi ágakban képezhetik ki magukat: *a)* kísérleti pszichológiában és pedagógiában; *b)* kisdednevelésben; *c)* elemi iskolai tanításban; *d)* anormális gyermekek nevelésében; *e)* gyermekvédelemben; *f)* pályaválasztási tanácsadásban. A rendes növendékek egy évi tanulás után bizonyítványt, két évi tanulás után oklevelet kaphatnak, de sem a bizonyítvány, sem az oklevél nem ad nekik jogot arra, hogy állami vagy községi iskolákban alkalmazást nyerjenek.

A köznevelés szervezetének legalsó fokán vannak a *csecsemőotthonok* (pouponnières) és a *bölcsődék* (crèches); az előbbiek a rászoruló csecsemők, az utóbbiak a már idősebb kisdedek számára.

A 3-6 éves gyermekek *kisgyermek iskolába* (école enfantine) járnak. Ennek alsó tagozata (division inférieure) a 3-5 évesekkel, felső tagozata (division supérieure) a 6 évesekkel foglalkozik.

A kisgyermek iskola tárgyai: beszéd- és értelemgyakorlatok, kézi foglalkozások, játék, ének és erkölcsi beszélgetések. Ezekon kívül a felső tagozatban még olvasás, írás, számolás és rajz is szerepel.

A kötelező elemi oktatás 6 éves kortól 14 éves korig tart.

A kisgyermek iskolához csatlakozik a hét osztályból álló *elemi iskola* (école primaire). Ez 7 éves kortól kezdve szedi növendékeit és heti 30 órában a következő tárgyakat tanítja: franciát, írást, rajzot, éneket, tornát, a lányoknál varrást mind a hét osztályban; földrajzot a 3. osztálytól, mértant a 4. osztálytól, történelmet az 5. osztálytól, németet a 6. osztálytól kezdve. A hetedik osztályban, — vagyis az úgynevezett *kiegészítő osztályban* (classe complémentaire)⁴, ahova csak azok járnak, akik nem folytatják tanulmányaikat valamely közép fokú iskolában, — még egyszerű könyvvezetés, egészségtan, polgári jogok és kötelességek, pályaválasztási tanácsadás, a lányoknál háztartástan és főzés, a fiúknál keménypapír-, fa- és vasmunka is szerepel. Kézi foglalkoztatás, játék és séta a 6. osztályig bezáróan különösen az alsó osztályokban fordulnak elő nagy (8, 6, 5) óraszámokban.

A legújabb (1923 júl. 12.-én kiadott) tanterv a beszéd- és értelemgyakorlatokat (leçon des choses) nem veszi fel a tárgyak közé, mert azok, miként Malche Albert, az elemi oktatás tanulmányi igazgatója, a pedagógia egyetemi tanára és az új tanterv fő alkotója mondja, gépies, élettelen és értéktelen szemléltetési eljárások fajultak. A jelenlegi tanterv a beszéd- és értelemgyakorlatokat családi beszélgetések (entretiens familiaux) címen a francia nyelv keretében helyezi el, ahol az említett beszélgetéseken kívül még olvasás és előadás (lecture, récitation) szókinccs-gyarapítás és fogalmazás (vocabulaire, rédaction) és végre nyelvtan szerepel.

A hatodik osztály A és B csoportra oszlik. Az utóbbi a legjobb tanulókat foglalja magában, akik bizonyítványuk és tanítóik javaslata alapján, továbbá megfelelő tesztsorozattal történő külön megvizsgálásuk után kerülnek ide.

II.

Az elemi iskola ötödik, illetve hatodik osztályára épülnek a középfokú iskolák, amelyek közül itt csak a középiskolákkal foglalkozunk, mert részben ezek készítik elő a jövődi tanulókat.

Nézzük először a *lánycözépiskolát* (École secondaire et supérieur des jeunes filles), melynek pedagógiai tanterve teljesebb és részletesebb, mint a fiúközépiskoláké.

⁴ Kiegészítő osztályok csak Genf városában vannak.

A lányok az elemi iskola VI. osztályának elvégzése után vehetők fel a középiskolába, mely alsó és felső tagozatra oszlik.

Az alsó tagozat a VI. és V. osztályt öleli fel. Tárgyai heti 26-28 órában: francia, latin, német, történelem, földrajz, szám-tan, természetrajz, rajz, szépírás, zene, torna és kézimunka.

A felső tagozat (a IV., III., II. és I. osztály) irodalmi, pedagógiai és reál ágakra különül. Latint az alsó tagozatban csak azok tanulnak, akik a felső tagozat reál ágában akarják folytatni tanulmányaikat. Ezeknek nincs szépírási órájuk.

A IV. osztály tárgyai a következők: francia (p. i.)⁵ heti 4, illetve (r.) 2 óra, fogalmazás és stílusgyakorlatok 1 ó.; irodalom 2 ó.; előadás és szövegmagyarázás (diction et lecture expliquée) (p. i.) 1 ó.; latin (r.) 5 ó.; német (p. i.) 3 ó.; angol (i. r.) 4 ó.; történelem, földrajz és szám-tan (p. i.) 2—2 ó.; algebra és mértan (r.) 2—2 ó.; polgári jogok és kötelességek (p. i.) 1 ó.; rajz (p. r.) 2 ó.; szépírás (p.) 1 ó.; zene (p.) 1 ó.; kézimunka (p.) 1 ó.; torna (p. r.) 1 ó.

Ebben az osztályban a heti órák száma a reál ágban 28, a pedagógiaiban 27, az irodalmiban 20 óra:

A III. osztály tárgyai a következők: francia (p. i.) 2 ó, francia nyelvtan (r.) 1 ó.; fogalmazás 1 ó.; irodalom: XVII. század 2 ó.; szemelvények olvasása és magyarázása a XVII. század íróiból 1 ó.; latin (r.) 6 ó.; német (p. i.) 3 ó., (r.) 4 ó.; angol (i. r.) 3 ó.; történelem (p. i.): a középkor és az újkor a 30 éves háborúig, (r.): XIV. Lajostól a francia forradalomig; földrajz (p. i.): Ázsia, Afrika, Amerika, Oceánia, gyarmatok 2 ó.; elméleti szám-tan (p.): a 4 alapl művelet és a gyökvonás elmélete, oszthatóság, a tizedes törtek átváltoztatása stb., 1 ó.; mértan (r.) 2 ó., (p.) szögek, négyszög, kör, sokszögek stb., 1 ó.; könyvvezetés: folyó számlák, váltók, kettős könyvvitel, egyenleg, leltár stb., (p. i.) 2 ó.; természetrajz (p. i.), geológia 2 ó., (r.) növénytan 2 ó.; kémia (p. i.): szervetlen (klór, bróm, jód, hidrogén, kén, foszfor, arzén, szén, fémek, sók), szerves (világító gáz, alkohol, cukor stb.) 1 ó.; rajz (p. r.) 2 ó.; szépírás (p.) 1 ó.; zene (p.) 1 ó.; kézimunka (p.) 2 ó.; torna 1 ó.

Az osztályban a heti órák száma a reál ágban 29, a pedagógiaiban 28, az irodalmiban 21 óra.

A II. osztály tárgyai a következők: francia nyelvtan (p. i.) 1 ó.; fogalmazás és stílusgyakorlatok 1 ó.; irodalom: XVIII. század 2 ó.; szemelvények olvasása és magyarázása a XVIII. század íróiból 1 ó.; szép előadás (diction), szavalás (p. i.) 1 ó.; latin (r.) 6 ó.; német 3 ó.; angol (r. i.) 3 ó.; történelem: az angol forradalomtól a francia forradalomig bezáróan (p. i.), a jelenkorig (r.) 2-2 ó.; fizikai földrajz (i.) 2 ó.; gyakorlati szám-tan, kapcsolatban az előző osztály anyagával (p. i.) 1 ó.; algebra: elemek, elsőfokú

⁵ A zárójelbe tett rövidítések közül p. a pedagógiai, i. az irodalmi és r. a reál ágat jelenti. Amely tárgy mellett nincs rövidítés, az mind a három ágban egyenlő heti óraszámban fordul elő.

egyenletek egy és több ismeretlennel stb. (p.) 1 ó.; matematika: algebra és trigonometria (r.) 4 ó.; mértan: hasonlóság, szabályos sokszögek, síkok, testek stb. (p.) 2 ó.; a mértan elemei (i.) 1 ó.; fizika: nyomás, inga, a hyrostatika általános elvei, részletek a hőtanból, hangtanból, mágnesesség, villamosság, optika (p. i.) 2 ó.; természetrajz: növénytan, állattan, az anatómia és a fiziológia elemei (p. i.) 2 ó.; rajz (p.) 1 ó.; zene (p.) 1 ó.; varrás (p.) 2 ó.; torna (p.) 1 ó.; pedagógia (p.): bevezetés a pedagógiába: az iskola és szervezete; a tanítás módszere; erkölcsi nevelés 1 ó.; módszertan (p.) 1 óra. Utóbbi a következő pontokra terjeszkedik ki: Az erkölcsi beszélgetés célja, különböző formái (elbeszélések, életrajzok, történelmi epizódok), módszeres tovább fejlesztése párhuzamosan a gyermek korával és fejlődésével. A beszéd- és értelemgyakorlatok (leçon des choses) különböző célja, formái és módszeres alkalmazása tekintettel a tanítandó anyagra és a gyermek korára. A beszéd- és értelemgyakorlatok tantervi anyaga a kisgyermek- és az elemi iskola egyes osztályaiban. Az olvasás tanításának módja. Előzetes beszédgyakorlatok. Fonetikai módszer. A kisgyermek-iskola és az elemi iskola első osztálya. A fejlettebb olvasás tanítása. Az olvasás fokozatos gyakorlatai. A betűztetés szerepe.

A pedagógiai ág növendékei az eddigieken kívül heti 4 órában latint, angolt, olaszt, filozófiatörténetet, idegen irodalomtörténetet vagy jogot kötelesek tanulni. E szabadon választható tárgyak óráival együtt a ped. ág heti óráinak száma összesen 30.

Az *I. osztály tárgyai* a következők: francia nyelvtan (p.) 1 ó.; fogalmazás és stílusgyakorlatok 1 ó.; irodalom: a XIX. század 2 ó.; szemelvények a XIX. sz. irodalmából s ezek magyarázata 1 ó.; latin (r.) 5 óra, német (p. i.) 3, (r.) 4 ó.; angol (i.) 2, (r.) 3 ó.; görög és római irodalom mithológiai fogalmakkal (i.) 2 ó.; idegen irodalmak története: az olasz, spanyol, amerikai, az északi népek és az oroszok irodalma (i.) 2 ó.; Svájc történelme 2 ó.; a jelenkor történelme a francia forradalomtól a Nemzetek Szövetségének megalakulásáig 2 ó.; művészettörténet (i.): az ókortól a XX. századig; matematika (i.): trigonometria 1 ó.; két dimenziós elemző mértan 3 ó.; fizika: mágnesesség, statikai és dinamikai villamosság (r.) 1 ó.; kémia (r.) 2 ó.; kémiai gyakorlatok (r.) 1 ó.; fizikai földrajz és csillagászati fogalmak (r. p.) 2 ó.; csillagászat (i.) 1 ó.; természetrajz: állattan: az állati sejt és a fő szövetek, a táplálkozás, a szaporodás, az érzékenység és mozgás, a fiziológiai munka felosztása, osztályozási elvek és főbb módszerek; anatómiai és fiziológiai elemek: a bőr, a csontváz, az izmok, az idegrendszer, az érzékszervek; az emésztés, a táplálkozás, a vérkeringés, a lélegzés, a kiválasztás; fogalmak az ember zoológiai helyzetére és a fő emberfajokra vonatkozóan 2 ó.; egészségtan (p.): bevezetés, temperamentumok, öröklés, a lélegző és az emésztő szerv, a bőr és az idegrendszer egészségtana; túlterhelés; a test gyakorlása és gondozása: fürdés, lég- és napfürdő; mérgezések, alkoholizmus; betegápolási fogalmak.

Szorosabb értelemben vett pedagógiai tárgyak: a lélektan (p.) és a neveléstörténet (p.), mindkettő heti 1-1 órában.

A lélektan (Éléments de psychologie) a következő tétéleket öleli fel: A lélektan fogalma és módszerei. A tudat tényei. Tudatos és tudatalatti jelenségek. Az érzelmi élet: indulatok, hajlamok és szenvedélyek. Az értelmi élet: érzetek, szemléletek. Emlékezet és képzelet. Az ész. A nyelv és a gondolkodás. Az ösztön, akarat, szokás. A szabadság és a determinizmus kérdése.

A tanterv megjegyzi, hogy e tárgy tanítójának a mindennapi életből vett konkrét példákra kell támaszkodnia s állandóan rá kell mutatnia a lélektanra a pedagógiával, az önneveléssel és mások megértésével való kapcsolataira. A neveléstörténet anyaga: a görög, római, középkori, humanisztikus és a reformáció-korabeli nevelés. Rablais, Comenius, Locke, Rousseau, Basedow, Pestalozzi, Girard, Fröbel, H. Spencer, Herbart. Pedagógiai olvasmányok, megbeszélések és dolgozatok.

Rajz és torna heti 1 órában csak a pedagógiai ág tantervében fordul elő.

Az elsorolt tárgyakhoz csatlakozik egy módszertani tanfolyam, amely az anyanyelv, számtan és mértan, zene és torna tanítási módjával foglalkozik heti 1-1, összesen heti 4 órában.

A tanfolyam az egyes tárgyak keretében a következőket dolgozza föl:

Az anyanyelv tanítása az értelem művelésének és a gyermek erkölcsi fejlődésének szempontjából. Milyennek kell lennie az anyanyelvi oktatásnak az elemi iskolában? Az anyanyelvi tanítás és a nyelvtan az elemi iskola tantervében.

Az elemi számtan és mértan áttekintése. A számtan és mértan tanterve. A körző, vonalzó és szögmérő használata. Tanácsok a számtan és mértan tanítására vonatkozóan.

A szerzett zenei fogalmak alkalmazása. A zene az elemi iskola tantervében. Vezetési gyakorlatok.

A torna az elemi iskolában. A svéd rendszer. Lélegzési gyakorlatok. Gyakorlati foglalkozások. Vezénylés. Uszási előgyakorlatok. Kör- és egyéb játékok. A testi nevelés rövid története.

A pedagógiai ág első osztályának növendékei kötelesek összesen heti 6 órában szabad választásuk szerint még a következő 1-2 órás tárgyakat tanulni: latin, angol, olasz, az ókori művelődés története, filozófiatörténet, idegen irodalmak története, jog.

A filozófia történetének tanterve heti 2 órában a következőket foglalja magában: Bevezetés. Az ókori filozófiából a nagy filozófiai iskolák és a nagy filozófusok az alexandriai iskoláig. A középkori filozófiából a skolasztika eredete, virágzása és hanyatlása. A renaissance. Az újkori filozófiából a racionalizmus kora Descartestól Leibnizig. Az empirizmus kora: az angol filozófia; a XVIII. századbeli francia filozófia. A kriticismus kora: Kant és a kritikai filozófia. A XIX. század filozófiájából: filozófiai szemelvények olvasása, magyarázása és megvitatása.

Az intézetben alkalmuk van a növendékeknek megismerkedni

a gyermekápolással is, melynek keretében heti 1 órában szó van: a táplálásról, elválasztásról, fogzásról, oltásról és gyermekvédelmi intézmények látogatásáról (csecsemő-otthonok, ingyentej, bölcsőde, stb.). Minden 6. héten gyakorlat valamely csecsemő-otthonban.

(Genf.)

Dr. Kenyeres Elemér.

A tanítóképzés reformja.

Minden reform oka a tényleges állapotokkal való elégedetlenség. Az elégedetlenség a tanítóképzés jelenlegi szervezetével szemben kétségtelenül megvan s azért szükséges a tanítóképzés reformja. Mindazok a panaszok, amelyek 1920-ban és 1921-ben a reformot elkerülhetetlenné tették, ma is teljes mértékben fennállanak. A tanítójelöltek az ötéves tanítóképzés mellett is fiatalon kerülnek a pályára, a túlterhelés a közműveltségi és szakirányú tárgyak egymásba hatótsága folytán ma is megvan, a mostani tanítóképzés is anyagában mindent előlről kezd, a képzésnek egy évvel való meghosszabbítás sem hozta meg a ped. tárgyak tanulmányozására érett kort oly mértékben, amint az szükséges stb. Sőt úgylátszik, hogy az ötévfolyamú tanítóképzés sehogy sem tud szervesen belehelyezkedni közoktatásunk rendszerébe. Tanítványaink, ha tovább akarnak haladni, öt évi tanulmányaik után ott vannak, ahol a középiskolai tanulók.

1. A jelenlegi tanítóképzéssel, úgy a tanítóképzői tanárság, mint a tanítóság egyaránt elégedetlen. A közműveltségi tárgyak tanárai rossznak tartják a mai szervezetet és tantervet, mert tárgyaik nem érvényesülhetnek olyan mértékben, mint azt szakambíciójuk kívánja. A szaktárgyak (ped. tárgyak) tanárai meg azért panaszkodnak, hogy a közműveltségi tárgyak miatt nem érvényesülhet kellően a pedagógia. A dolog természeténél fogva, mind a két félnek bizonyos mértékben igaza van. A közműveltségi tárgyak tanára nem kaphatott studiumainak átszarmaztatására annyi órát, amennyit arra az általános műveltséget nyújtó, hasonló korú ifjúságot gondozó középfokú iskolák adtak, mert a tanítóképző idejéből órákat kellett adni a pedagógiának s olyan művészeti és ügyességi tárgyaknak, amelyek a köznevelői pálya sikeres betöltéséhez nélkülözhetetlenek. A csekélyebb óraszámhoz járult még az a feladat, hogy a közműveltségi tárgyak tanárának a maga tárgya tanítását a népiskola szükségleteire való tekintettel kell végeznie. A közműveltségi tárgyaknak a ránevelés gondolatától vezérelt tanítása valóban csökkentette a tárgy tartalmi átszarmaztatásához szükséges időt és energiát.

Hasonló panaszokkal állnak elő a tanítóképzés ellen a pedagógusok. Szerintük a mostani tanítóképző sem a közműveltségi, sem a szakik kívánalmaknak nem képes eleget tenni. A tanítóképző egész a legutóbbi évekig alig volt szakiskolának tekinthető. A neveléstudomány tanításához nem kellett képesítés ;

az tanítottá, akinek hozzá kedve volt, vagy akit azzá a felsőbb hatóság előléptetett. Így sekélyes szakműveltségű autodidakták lepték el a képzőkben a pedagógiai tanszékeket. Mikor aztán a tanítóképzői tanárképzés annyira szerveződött, hogy a filozófia-pedagógia külön szakká lett s az ezt a szakot végzett tanárok kerültek a tanítóképzőkhez, ezek érthető elégedetlenséggel tapasztalták, hogy a neveléstudomány és segédtudományai nem érvényesülnek annyi óraszámban és oly differenciáltságban, amint azt a pedagógiának tud. strukturája és a népiskola gyakorlati érdekei megkívánják.

Az, hogy a ped. alaptudományok és a neveléstudomány ágai nincsenek kellően képviselve a mai tanítóképzőben, elhomályosítja a tanítóképző szakiskolai jellegét. Míg más szakiskolákban a szaktárgyak vannak a centrumban s minden azokért történik, addig a tanítóképzőkben a szaktárgyaknak ilyen centrális elhelyezését, a tanítóképző-intézeti tanterv ilyen koncentrikus alkatát hiába keressük!

Még fokozottabb elégedetlenség észlelhető a tanítóképzéssel szemben a tanítóság körében. A tanítóság elégedetlensége nem mai keletű. Forrásai is különbözők. Egyik a *művelődés vágya*, mely a legkívánatosabb s legértékesebb érzelmek egyike. Ott van az emberi lélek mélyén, de sokszorosan felfokozzák azok a logikai és részben etikai érzések, melyek az igazi, aktív ismeretszerzést állandóan kísérik.

A fiatal tanító, akinek a tanítóképző értékes didaktikai munkája révén alkalmá volt az ismeretekbe nemcsak bepillantani, de szerzésükben egyénileg is résztvenni, erős vágyat érez azok további kiépítésére. Csak természetes, hogy vágyva tekint az egyetem felé; mely évszázadok óta úgy van a köztudatban beállítva, mint az öncélú tudományművelés klasszikus intézménye. A művelődés vágya szülte a tanítóság körében az egyetemi, s ha az nem volna lehetséges, — a főiskolai tanítóképzés gondolatát.

A mai tanítóképzéssel való elégedetlenségének másik oka *társadalmi megbecsülésének elégtelensége*. Tagadhatatlan, hogy a magyar társadalomban a tanító nem részesül olyan megbecsülésben, amilyen munkájánál fogva méltán megilletné. Cél szempontjából a legfontosabb, természetét tekintve pedig a legnehezebb szellemi munkát végzi, mégis tekintélyben messze mögötte marad a közigazgatás falusi képviselője, a jegyző mögött. A falusi pap és

Kedves Kartársak !

A III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus ideje közeledik. Az összes köznevelői szervezetek készülődnek. Elődeink is bőségesen kivették részüket az eddigi kongresszusok munkájából. Mi sem maradhatunk el! Kérünk benneteket, lépjeteek minél nagyobb számban a Kongresszus tagjai sorába. A tagdíj 3 pengő, mely egyesületünk pénztárosának címére küldendő.

Elnökség.

a falusi orvos tekintélyét meg sem közelíti. Pedig a tanítóság jogosan érzi, hogy munkája semmivel sem alábbvaló, mint a falusi intelligencia bármely más tagjáé. Hiszen a papi munkának olyan nagyra becsülője, mondhatnók exponált képviselője, mint Luther, midőn összehasonlítja a pap és tanító munkáját, az utóbbiért tartja fontosabbnak. A tanító munkájának csekély értékelése, természetesen, a városokban is megvan, itt azonban a lakosság differenciáltabb foglalkozásánál fogva és más okokból is, kevésbé kirívó.

A tanítóság a csekélyebb értékelésnek lényeges okát abban véli látni, hogy a tanítóság az iskolázásnak nem azt az útját futja be, amelyet a magyar középosztály egyéb foglalkozási ágakban elfoglalt tagjai befutnak. A magyar intelligencia nevelő iskolája a középiskola. Mikor a magyar tanító a középiskola IV. osztályának elvégzése után elszakadt addigi osztálytársaitól s a tanítóképzőbe lép, úgy érzi, hogy elszakadt s lelkileg eltávolodott a magyar intelligenciától. Ebben a különben csalóka érzésében megerősíti arisztokratikus szellemű tanügyi politikánk és az ennek nyomában kialakult közfelfogás, mely a műveltség megszerzését egyetlen iskolához, a középiskolához köti. Közfelfogásunk az érettségi vizsgálatot a műveltség nélkülözhetetlen attributumának tekinti. Nálunk a szakiskolákat még mindig valami alacsonyabbrendű intézménynek tekintik és a szakiskolai végzettséget a középiskolai érettségi vizsgálat alatt állónak értékelik. Így van ez természetesen a tanítóképzői szakiskola képesítő vizsgálatával is. Ezért a tanítóság a mai tanítóképzés megszüntetését és olyan főiskolai tanítóképzés kiépítését vette programjába, amely a középiskolai érettségire támaszkodik.

3 Végül elégedetlen a tanítóság a mai tanítóképzéssel, mert nem biztosítja részére azt az *anyagi haladást*, amelyet a nemzeti állam e fáradhatatlan, derék munkásai megérdemelnének. Nem kívánok a kérdés ezen részével bővebben foglalkozni, e tekintetben az összes oktatók sorsa közös a tanítóságéval, csupán egy-két gondolat kiemelésére szorítokozom.

A tanítóságnak anyagi haladásával való elégedetlenségét fokozták a világháboruban szerzett tapasztalatok. A világháború ugyanis alkalmat adott a tanítóságnak arra, hogy úgy etikai, mint intellektuális értékét egyéb foglalkozások és más közszolgálati ágak képviselőivel egybevesse. A kollektív önismeretnek (a kaszt-önismeretnek) ebben a nagy iskolájában a tanítóság azt tapasztalta, s ebben a hadvezetőség is megerősítette, hogy semmilyen szempontból sem áll alatta a társadalmi rétegeződés vagy a közszolgálat egyes képviselőinek vagy ágazatainak, sőt egyiket-másikat felül is mulja. Ha pedig a tények ezt mutatják, úgy vélik, jogos a boldogulhatás egyenlő mértékének követelése is.

Jobb anyagi ellátását a tanítóság a főiskolai tanítóképzés révén gondolja elérni. Meg kell vallanunk, hogy anyagi haladásá-

Csak azt a sajtót támogassuk, amely velünk érez, értünk sikra száll, közleményeinket kiadja!

nak valóban ez az egyetlen útja. A szellemi munka értékelése ugyanis egyoldalúan történik. Hogy melyik szellemi munka mit ér, az egyedül a befektetett szellemi tőke nagyságától függ. Világosabban szólva, hogy ki mit kap a munkájáért, az a végzettségétől függ. A fizetésrendezéseknél mindig aszerint kategorizálják a szellemi munkásokat, hogy munkakörük betöltését a középiskola négy osztályának elvégzése, egész középfokú iskolai végzettség vagy főiskolai képesítés előzte meg. Sőt még e kategóriákon belül is többféle árnyalásokat különböztetnek meg. A munka ilyen megítélése azonban igazságtalan, mert nem veszi figyelembe a munka másik, szintén rendkívül fontos komponensét: a munka természetét. Ez a magyarázata, hogy a mai kor a didaktikai munkát általában, s ezen belül a tanító munkáját, nem értékeli érdeme szerint. Igaz, hogy nem is ismeri eléggé. Még csak most kezdődött a tanítási aktusnak, a didaktikai dolgozásnak tudományos módszerekkel való vizsgálata. Miután ez a probléma rendkívül bonyolult és több tudománynak az eddiginél magasabb fejlettségi fokát teszi fel, még nagyon sokáig fog tartani, míg e téren pozitív eredményekkel állhat a tudomány elő és még több időbe fog telni, amíg ezeket az eredményeket az állami bürokrácia felszívja s a fizetések megállapításánál figyelembe veszi. A tanítószag ezt az időt nem várhatja ki. Olyan feltételekhez kell fordulnia, amelyek már ma is szerepet játszanak az értékelésben. Miután ma a végzettség a fizetés egyetlen meghatározója, természetes, hogy ehhez fordul s a képzésnek főiskolai fokra való emelésével akarja anyagi helyzetét javítani.

2. A tanítóképzés jelenlegi szervezetével való elégedetlenségnek csak legszembeötlőbb okait soroltuk itt elő. Bármiképp gondolkozunk is ez okokról, egy bizonyos s ez az, hogy ez okok megvannak, kétségsbe nem vonható tények, tehát egyszerűen napirendre térni felettük nem lehet. Ellenkezőleg, gondoskodnunk kell a panaszok okainak megszüntetéséről, gondolkodnunk a tanítóképzés reformjáról.

Aligha szükséges itt rámutatni arra, hogy a tanítóképzés a művelődéspolitikai egyik legszövevényesebb problémája, mely a szellemi, társadalmi, gazdasági, egyházi és állami élet igen sok pontját érinti s ezért nem szabad egyoldalúan, egy szempont túlzott hangsúlyozásával megoldani.

A tanítóképző célja az, hogy a tanítót hivatásszerű feladatának betöltésére képessé tegye. A tanítóképzés egész alkata, belső és külső berendezése tehát azon a kérdéson fordul meg: mi a tanító feladata?, mert csak ha ezt a kérdést tisztáztuk és megrögzítettük, kereshetjük e feladat betöltésére való előkészítés legalkalmasabb módját. A dolog világos: mindig előbb a célt kell pontosan megjelölni s azután keresni a cél felé vezető utat. A magyar tanító feladata a magyar népműveltség átszarmaztatása. Hogy mi a magyar népműveltség, ezt tudományos vizsgálódás tárgyává még senki sem tette. Bizonyos, hogy rajta nemcsak szellemtudományi, természet-tudományi és technikai ismeretelemeket, de különböző irányú művészeti elemeket is érteni kell. Bizonyos továbbá, hogy a nép-

műveltség nem merül ki az intellektuális tartalmakkal, de felöleli az ezeknél talán még becsesebb emocionális s a velők összefüggő akarati elemeknek fajlag is erősen színezett egész skáláját. Sőt az intellektum területén is a népműveltség nemcsak ismerethalmazt jelent, de formális gyarapodást is, a lelki tevékenységek mindenoldalú fokozását.

De bármint gondolkozunk is a népműveltségről, annak átszármaztatása kettőt feltételez a tanítótól. Az egyik, hogy birtokában legyen azoknak a különböző ismeretelemeknek, művészi és technikai készségeknek, melyek a népműveltséget alkotják; másik, hogy értsen az átszármaztatásukhoz. Miután a tanító csak ennek a kettőnek a birtokában teljesítheti hivatásszerű feladatát, a tanítóképzésre is kettős feladat hárul: az egyik a népműveltség tartalmi részének átszármaztatása (általános képzés, közműveltségi tárgyak); a másik abban való kiképzés, hogy hogyan történjék ennek a népműveltségnek a népiskolai tanuló részére való átszármaztatása (szakképzés, pedagógiai tárgyak). A magyar tanítóképzés, és a külföldi tanítóképzés is, ezt a két feladatát egyidejűleg törekedett megoldani. *Ebben látom a mai tanítóképzés legnagyobb alkati hibáját.* Ezzel tanítóképzésünk szervei hibájának a gyökeréhez érkeztünk. Tanítóképzésünk olyan problémákat akar szimultán megoldani, melyek megoldása csak szukcesszive lehetséges. Ennek a törekvésnek az eredménye egy hibás tanterv lett, mely miatt a tanítóképzői tanárok, dacára nagy erőfeszítéseiknek s didaktikai szakértelemüknek, a célt csak megközelíteni, de elérni eddig nem tudták.

Ha a tanítóképzők tantervét más iskolák tantervével összehasonlítjuk, azonnal szemünkbe ötlük a tanítóképzői tanterv pszichológia-ellenes volta. Minden más iskola tantervének egy határozott irányvonala, egy határozott tendenciája van. A középiskolában uralkodó a humanisztikus szellem, amint azt a renaissance s a reformáció és a XVIII. század neohumanisztikus mozgalma hosszú idők alatt kitermelte. A középfokú szakiskolákban meg a szaktárgyak alkotják azt a fixpontot, ami körül minden forog. Szóval ezeknek az iskoláknak a tantervében a művelődési anyag egységesen koncentrálva van. Az egységesség biztosítja a tanulók lelkének beirányítottágát, ezzel lehetővé teszi elmélyedésüket és egyenletes, harmonikus lelki fejlődésüket. Nem így a tanítóképzőkben! Ez iskolák tanterve úgy van megalkotva, hogy a tanítójelölt kénytelen figyelmét megosztani a közműveltségi és a pedagógiai tárgyak közt. A figyelemnek ez az állandó megosztottsága a nyugtalanság és a bizonytalanság érzését teszi uralkodóvá a tanuló lelkében. Mint amikor egy terminusra két nehéz problémával kell készen lennünk; kapkodunk, egyikben sem tudunk kellően elmélyedni. Lélektanilag képtelenség a figyelemnek ilyen megosztása, mert az ismeretek alapos elsajátításához megkívánt elmélyedést és nyugalmat lehetetlenné teszi.

A tanítóképzői tanterv e szervei hibáját a tantervkészítők mindig érezték s az u. n. *ránevelési* teóriával próbálták a közműveltségi és a pedagógiai tárgyakat egymáshoz közelebb hozni s a tanítóképzés

didaktikai munkájának egységes irányt adni. Eszerint minden tanár tárgyának feldolgozásában tartsa szem előtt a közös célt: a tanítóvá nevelést. Ezért állandóan mutasson rá az anyag népiskolai vonatkozásaira, töltsse meg a közműveltségi tárgyak tanítását ped. szellemmel. Más szavakkal ez annyit tesz, hogy a tanár tegye módszerével jóvá azt, amit a tanterv elhibázott. Azonban ez az időelőtti és sokszor erőltetett pedagógizálás a kitűzött célnak ép az ellenkezőjéhez vezet. A tanuló szemében a pedagógia máris elveszítette tekintélyét, hitelét és értékét, holott még meg sem ismerkedett vele. A tanuló egyelőre a tárgyra kíváncsi, annak részleteiben akar elmélyedni s azok a ped. vonatkoztatások, amiket a tanár hozzáfűz, a legjobb esetben súlytalanok, erőltetettek a tanuló szemében vagy nem érdeklik s így nyomtalanul eltűnnek a füle mellett. Az egyedül helyes pedagógia voltaképpen az volna, *hogy a tanuló tanulja meg jól az anyagot*, tanulja meg egyelőre a közműveltségi tárgyat önmagáért, hiszen a képzés magasabb fokán, fejlettebb értelemmel s a ped. tárgyakkal való foglalkozás közben önmagától is meg fogja tudni itélni és állapítani, mit és hogyan értékesíthet a közműveltségi tárgyakkól a népiskolában.

A ránevelés teóriája az időelőtti pedagógizáláson kívül egy másik tévedésnek is vált forrásául. A közműveltségi tárgyaknak a népiskola szempontjából való feldolgozása arra indította a tantervkészítőket, hogy minden közműveltségi tárgyat úgy állítsanak be a tantervbe, hogy az előlről kezdődjék, A tanítóképzői tanterv előlről kezdi a magyar és német nyelvet, a számtant, a földrajzot és a többi közműveltségi tárgyat csak azért, mert a népiskolában a leendő tanítónak e tárgyak tanítását (már a melyik közülök a népiskolai tantervbe fel van véve) az elemeken kell kezdenie. Tantervünk e hibájára legélesebben *Weszely Ödön* mutatott rá.* Aki a tanítóképzőbe lép — mondja talán némi túlzással — annak nem kell egyebet tudnia, mint írni és olvasni. Minden egyebet meg fog majd a képzőben tanulni, mert ott mindent előlről kezdenek. Pedig úgy a polgári iskola, mint a középiskola négy osztálynak elvégzése csonka képzést ad, melyet a tanítóképzőnek folytatnia, kiegészítenie és befejeznie kellene.

Mindabból, amit eddig mondottunk, az következik, hogy az eddigi tanítóképzés legfőbb alkati hibája abban rejlik, hogy az általános képzést és a szakképzést szimultán akarja elintézni. Hogy ez a lélektani törvényekbe ütközik, arra rámutattunk. Még csak arra akarunk utalni, hogy ez az egyidejűség ellenkezik a pedagógia természetével is. A pedagógiához ép úgy, mint a filozófiához tárgyi tudáson keresztül lehet csak eljutni. *Fináczy Ernő* ezt úgy fejezi ki, hogy a pedagógiai képzésnek tárgyi képzésre, mint alapra kell támaszkodnia.** Pedagógiát, didaktikát,

* *Weszely Ödön: A tanítóképző-intézetek új tanterve. Magyar Paedagogia. XXXI. évf. (1922.) 4—5. l.*

** *Fináczy Ernő: A tanítóképző-intézetek új szervezete. Magyar Paedagogia. XXXI. évf. (1922.) 17. l.*

módszertant sikeresen tanítani — ugymond — csak akkor lehet, ha tanítványaink a művelődés anyagában teljesen otthonosak. Eszerint a tanulóknak a tanítóképzőben előbb az ismeretek, művészetek és technikai dolgok jókora készletének birtokába kell jutniok, hogy azután azt tanulmányozhassák, hogy és miként lehet e készleteket és a bennök rejlő erkölcsi és egyéb értékeket másokra átszarmaztatni. Fináczy Ernő ebből ahhoz a végső konkluzióhoz jut, hogy a közműveltségi tárgyak tanítását időben külön kell választani a pedagógiai képzéstől. A műveltség gyarapítása és a ped. kiképzés csak különként oldható meg sikeresen, mert mindegyik külön-külön a növendék egész figyelmét és teljes erejét követeli meg. Ettől a meggyőződéstől áthatva, a kiskunfélegyházi közgyűlésen (1912) tartott beszédében a tanítóképzés következő fejlődési fokát a kéttagozatu tanítóképzőben jelölte meg.*

Az azóta bekövetkezett fejlődés *Fináczy* Ernőnek adott igazat. Ahol a tanítóképző tovább fejlődött, mindenütt két tagozatra oszlott. Mikor Egyesületünk 1920-ban és 1921-ben a tanítóképzés reformjával foglalkozott, a reformot tisztán tantervi s nem egyuttal alkati reformnak fogta fel. A tanártestületekhez küldött kérdőívekre beérkezett feleletek túlnyomó részben a tagozatlan tanítóképző mellett foglaltak állást. Ma már világos, hogy Egyesületünk állásfoglalása ma már csak a múlté. Végleg szakítanunk kell a tagozatlan tanítóképző gondolatával s a tagozott tanítóképző mellett kell állást foglalnunk.

3. Kísérreljük meg tehát az eddigiek alapján megrajzolni a tagozott tanítóképző körvonalait.

A tagozott tanítóképző neve lehetne *Tanítóképzői Akadémia* vagy Tanítóképzési Főiskola. Két tagozatra oszlanék, egy alsó s egy felső vagy főiskolai tagozatra. Az alsónak feladata a tanítói hivatás betöltéséhez szükséges ismeretek megadása, a szükséges művészeti és technikai készségek megalapozása. A főiskolai tagozat feladata az elméleti és gyakorlati ped. kiképzés, továbbá a tanításhoz szükséges művészeti és technikai készségek tökéletesítése.

Az alsó tagozat a maga tanítványait a nyolcosztályú népiskolát, a polgári és középiskola négy alsó osztályát végzett tanulóiból válogatná. Az alsó tagozatban a tanítói pályára készülők négy évig tanulnának, amely idő alatt megszerezzenék mindazt a tárgyi tudást, amire a tanítónak szüksége van. Hogy ez megtörténhessék, az alsó tagozat tantervét úgy kell elkészíteni, hogy abban a közismereti tárgyak pedagógizálástól mentesen és az eddigi iskolák munkáját folytatva, kiegészítve és befejezve véttessenek föl. Szakítani kell tehát minden előirólkezdéssel. A tantárgyak kiválogatása pedig két elv alapján történjék. Egyik, hogy mindaz, amit népműveltségen értünk, ebben az alsó tagozatban magasabb nézőpontból feldolgoztassék. Ennek következtében olyan tárgyak is kerülnének

* Dr. Fináczy Ernő: *Tanítóképzésünk jövője*. Magyar Tanítóképző ö. XXVII. évf. (1912) 254—62. 1.

ide, amelyek nem tartoznak a középfokú iskolák u. n. standart-tárgyai közé, hanem amelyek különböző célú iskolákban elszórva fordulnak elő. Így jutnának a történelem, nyelvek, fizika és meny-nyiségtan mellé a gazdasági, technikai, meteorológiai, közgazdasági és egyéb ismeretek, mint amelyek a népműveltségnek szerves részei.

Másik elv, mely a tárgyak kiszemelését irányítaná, az, hogy az alsó tagozatra olyan tárgyakat is fel kell venni, amelyek a tanítói hivatás teljesítésénél nélkülözhetetlenek vagy a tanítói lelki alkat azon vonásainak kialakítására és fejlesztésére alkalmasak, mely vonások didaktikai úton biztosíthatók. Ilyen tárgyak nyilván az ének, a zene, a rajz, a kézimunka különböző nemei; ilyen az élőbeszéd és az emberi szervezet mozgás-mechanizmusának tervszerű, tantárgyszerű gondozása.

E vázaltszerű fejtegetésekből látszik, hogy az alsó tagozat tárgyai ilyen együttesben egyetlen középfokú iskolában sem fordulnak elő s így a tanítóképző akadémia alsó tagozata semmilyen más iskolával nem helyettesíthető. A mindenkire kötelező tárgyakon kívül tetszésszerű fakultatív tárgyak is taníthatók az alsó tagozaton. Ezek közt lehetnének a klasszikus nyelvek, melyeknek tanulmányozása megkönnyítené a középiskolába való átlépést azok számára, akik a képzés későbbi folyamán más pályára akarnak menni.

Az alsó tagozat tanulmányi lezárása a tanítóképzői érettségi vizsgálattal történnék. *Fináczy* Ernő szerint e vizsgálat a közműveltség négy főköre: a magyar nyelvre s irodalomra, magyar történelemre, fizikára és a matematikára szorítkozhatnék. *Fináczyt* az érettségi-tárgyak kijelölésében tehát műveltség-elméleti szempont vezette. A jelenleg érvényben levő középiskolai érettségi vizsgálati utasítás is ezeket a tárgyakat jelöli meg azzal, hogy ötödik tárgyul gimnáziumokban és reálgimnáziumokban még a latin nyelvet, reálskolákban meg a német nyelvet teszi oda. Miután ezuttal nem tartozik feladataink közé, hogy a tanítóképzői érettségi vizsgálat tárgyait meghatározzuk, csak jelezzük, hogy ha ezeket a tárgyakat a tanítói hivatás és a népműveltség tartalma szempontjából szemel-nők ki, esetleg más, a középiskolai érettségi tárgyaitól eltérő kijelöléshez jutnánk.

Minden vizsgálat értéke a gyakorlati élet szempontjából attól függ, mire jogosít. Ha a tanítóképzői érettségi bizonyítvány tulajdonosának csupán csak arra adna jogot, hogy tanulmányait a tanítóképzői akadémia főiskolai tagozatán folytathassa, nem volna eléggé értékes. Az a sokoldalú és gazdag ismeret, amit az alsó tagozat tanítványainak nyújtana s az a lelki érettség, melyet az ott folyó értékes didaktikai munka bennök kétségtelenül kialakítana, nagyobb méltánylást érdemel. Aki a tanítóképzői érettségi vizsgálatot kiállotta, az előtt meg kell nyitni a tud. egyetlen bölcséleti fakultásának mindazon szakjait, melyeken a klasszikus nyelvek nem szükségesek, hasonlóképen az összes főiskolákat, melyeken a latin nyelv ismerete nem feltétele a továbbhaladásnak. A tanítóképzői

érettségivel be lehessen jutni a gazdasági akadémiákra, a polgári iskolai tanárképzőbe, a rajztanárképzőbe és a zeneakadémiára.

Az alsó tagozatban megadott általános képzésre épülne a főiskolai tagozaton nyújtandó szakképzés. A főiskolai tagozatra való felvétel a tanítóképzői érettségi bizonyítványhoz lenne ugyan kötve, de fel kellene venni mindenkit, aki a középiskola bármelyik ágazatának érettségi bizonyítványa alapján felvételt kér. A középiskolai érettségivel beiratkozónak különbözőzeti vizsgát tenniök nem kell. A hallgatók száma korlátlan, csak az akadémiák befogadóképességétől korlátozott. A főiskolai tagozat hallgatói már rendszerint nem laknának internátusokban. A jelöltek gyakorlati pedagógiai kiképzése kívánatosá teszi, hogy minden tanítókat képző intézetnek legyen főiskolai tagozata, viszont a fenntartóknak jogukban áll, hogy több, általuk fenntartott alsó tagozat végzett jelöltjeit egy-egy nagyobb kulturális központban egy közös főiskolai tagozaton gyűjtsék össze. Ebben az esetben a kiképzés, mint a főiskolákon általában, koedukáció keretében történék.

A főiskolai tagozat célja, vagyis a jelöltek elméleti és gyakorlati ped. kiképzése, véleményem szerint, két év alatt nem érhető el. Ehhez legalább három év szükséges. E felfogással nem állok egyedül. Akik sokalják, vessenek egy pillantást a tanítóképzés terén Németországban folyó reformokra.* Thüringiában és Hamburgban, ahol 1924 óta a tanítóképzés kísérletképpen az egyetemen történik, tanulmányi ideje hat félévben van megszabva. Szászországban 1923 óta hároméves főiskolák végzik a tanítóképzést. Mecklenburg-Schwerinben az alsó tagozatot töldötták meg egy évvel, mert csak öt évi szemináriumi végzettség után veszik fel a jelölteket a két évig tartó tanítóképző pedagógiai intézetbe. Hesenben meg, ahol a főiskolai tanítóképzés idejét két évben szabták meg, nyári tanfolyamokat rendszeresítettek. A tendencia tehát itt is megvan a képzés idejének meghosszabbítására. A németek tehát, akiktől iskolaügyi kérdésekben példát szoktunk venni, mindinkább hároméves szakképzésben állapodnak meg.

A tanítóképzői akadémia felső tagozatán a tanulmányi idő félévekre oszlanék. A hangsúly az elméleti és gyakorlati ped. kiképzésre esnék, de más tárgyakat is felvenne a főiskola programjába. Így mindenekelőtt az alsó tanfolyamon megalapozott művészeti és közügyességi kiképzés tovább folytatódna. Míg az alsó tagozaton az éneket, zenét, rajzot, közügyességet, testgyakorlást mint öncélú tárgyakat tanulták a jelöltek, a felső tagozaton ezeknek a tárgyaknak a népiskola szempontjából való tanítása következne. A rajzot, éneket tehát mint a népiskolában felhasználható rajzolás, éneklést tanulnák a jelöltek. Nem rajzolni, énekelni tanulnának, hanem rajzolni és énekelni a népiskolában. A tanítói habitushoz tartozó ezen művészi és technikai elemeken kívül,

* Th. Becker: Der gegenwärtige Stand der neuen Lehrerbildung in Deutschland. Zeitschrift für Pädagogische Psychologie. 26. Jahrg. (594—612) I. Ismertette Quint József a Néptanítók Lapjában, 59. évf. V—VI. szám.

két-három szemeszteren át, valamely nemzeti tárgyból, pl. hazai földrajzból vagy történelemből is hallgatnának a jelöltek előadásokat. Ennek az volna a célja, hogy a jelöltek lássák, hogy történik egy-egy tudománynak a földolgozása magasabb fokon s ezzel emelkedettebb szempontokhoz jussanak.

A gyak. ped. kiképzés az első félévben hospitálással kezdődne s a második félévtől kezdve tanítási gyakorlatokkal folytatódne. A gyakorlatok intenzitása felfelé fokozódne annyira, hogy a hatodik félévnek kifejezetten gyakorlati jellege lenne. Miután az elméleti ped. tárgyak közül a test- és élettant és az általános pszichológiát a tanulók az alsó tagozaton már elvégezték, a felső tagozat szaktárgyai lehetnének a logika, az etika, a gyermekekről szóló tudomány, a neveléstan, tanítástan, a népiskolai tárgyak módszere, a neveléstörténet, az iskolaszervezet, az iskola-higiéne és a filozófia története. E tárgyakat a jelölteknek meghatározott rendben kellene tanulniok. A kötelezően előadandó tárgyakon kívül a tanárok a pedagógia és segédtudományai, továbbá a filozófia köréből szabadon választott problémákról is tarthatnának kollégiumokat. Lényeges továbbá, hogy a jelöltek ne csak előadásokat hallgassanak, de a tud. kutatás módjaival is megismerkedjenek és megbarátkozzanak. Ezért az egyes tárgyak tanulmányozását szemináriumi és laboratóriumi munkával is ki kell egészíteni. Miután pedig a neveléstudomány haladását figyelemmel csak az kísérheti, aki az élőnyelvekben jártas, a főiskolai tagozaton is alkalmat kell adni a jelölteknek, hogy az alsó fokon megkezdett nyelvtanulásukat, fakultatív módon, folytathassák s tökéletesíthessék. A felső tagozatot a tanítói szakvizsga rekeszteni be, mely írásbeli és szóbeli, elméleti és gyakorlati részre oszlanék s melynek sikere a tanítói oklevélhez vezetne.

4. Az itt nagy vonásokban megrajzolt tanítóképzésnek vannak hátrányai és előnyei. Az alábbiakban röviden csak előnyeire mutatok rá.

Mindenekelőtt elvitathatatlan, hogy a tanítóképzésnek ez az elgondolása tanügypolitikai szempontból megvalósítható. Nem ütközik bele semmilyen más iskolatípusba, az alatta levő iskoláknak szerves folytatását alkotja, a fölfelé való haladásnak pedig többféle lehetőségét adja, szóval szervesen beleilleszkedik az iskolai intézmények láncolatába. Nem utolsó előnye az sem, hogy nem szakít teljesen a multtal. Igenis, vannak történeti gyökerei. Számot vet a tanítóképzés eddigi fejlődésével, minden újítása mindössze annyi, hogy kiküszöböli az eddigiből azt, amit a tapasztalat tévesnek mutatott s beilleszti azt, amit a haladó idő szükségesnek jelzett. A tanítóképzés fejlődésének csak egy új etapját jelzi, amiből logikusan következik, hogy a fejlődésnek újabb lehetőségeit rejti magában. Ném merev, lezárt, de fejlődésképes szervezet. Kétségtelen továbbá, hogy a tanítóképzés művelődési vágyát kellően kielégíti, számára főiskolai műveltséget ad és ami szintén rendkívül fontos, biztosítja társadalmi pozícióját és kellően fokozza anyagi haladását. A középiskolai érettségire épített tanítóképzés összes

előnyeit magában foglalja annak hátrányai nélkül. A középiskolai érettségire épített tanítóképzés csak az olyan városi iskolai tanítóra nézve megnyugtató, ahol van középiskola. Ellenben mérhetetlenül megnöveli a falusi tanító gyermeknevelési gondjait. Aki ezzel szemben azt hozná fel, hogy a tanítóság már több vidéki városban szervezett középiskolai internátusokat, az önmagát ámitja, mert ezek az internátusok évtizedek mulva sem lesznek olyan állapotban, hogy a tanítói pályára szándékozó fiúkat, még kevésbé olyanban, hogy a leányokat is befogadhassák. Miután nem tartozik feladataink közé, hogy az érettségire épített tanítóképzés ellen érveljünk, még csupán annak a hangsúlyozására szorítkozunk, hogy a tanítóképzés itt adott elgondolásában a középiskolai érettségi bizonyítvány minden megszorítás vagy korlátozás nélkül érvényesülhet. Amelyik tanító sulyt vet tehát rá, hogy fia vagy leánya prestige okából vagy bármely más okból érettségi bizonyítvány alapján jusson tanítói oklevél birtokába, könnyen kielégítheti ezt a vágyát. Végül a ránevelés hívei is meg lehetnek nyugodva. A tagozott tanítóképzés is fog tenni annyit a tanítóvá való ránevelés érdekében, mint amennyit tett a tagozatlan. Ez utóbbi az elemi iskola munkájának időelőtti szemléltetésével és methodikai eszközökkel akarta tanítóvá nevelni a tanulót. Rabjai voltunk annak az illúzióknak, hogy az elemi iskola légköre előzetes elméleti felvilágosítás nélkül is megnyitja a tanuló szeméit és észrevétteti vele a pedagógiai és didaktikai munka technikáját, sokszor rejtett és finom árnyalatait, a gyermeki lélek tevékenységét oly korban, mikor a lélek tevékenységét még általánosságban sem ismeri, nemhogy ilyen differenciált formájában megfigyelhesse. Az újabb tanítóképzői tantervek erősen hangsúlyozták, hogy minden tanár iparkodjék úgy tanítani, hogy tanítványai az ő képzői tanításaiban állandóan szemlélhessék az elemi iskola tanításmódját. Ebben az előírásban is sok volt a túlzás, mert nem vette figyelembe azt az életkorbeli különbséget, amely az elemi iskolai tanulót a tanítóképző padjaiban ülő tanulóifjúságtól elválasztja. A 15-19 éves tanulókat talán még sem lehet egészen úgy tanítani, mint az iskolásgyermekeket! Mindezzel szemben a tanítóképzésnek itt vázolt rendje az alsó tagozatban inkább tantervi, mint methodikai úton kívánja biztosítani a ránevelést; a tantervet akarja úgy összeállítani, hogy benne a népműveltség tartalmi szükségletei és a tanítói hivatás betöltéséhez megkívánt alkat szükségletei érvényesüljenek. A felső tagozatban pedig a hallgatóság életkora, a szakszerűség intenzitása és a ráfordítható idő sokkal nagyobb lehetőségeit nyújtja a ránevelésnek, mint ahogy az a tanítóképzés eddigi szervezetében történt.

5. Fejlesztéseim alapján a következő határozati javaslatokat terjesztem elő:

a) A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesülete kimondja, hogy szakít a tanítóképzésnek eddigi tagozatlan formájával és a tagozott tanítóképzés mellett foglal állást.

b) A tagozott tanítóképzést egy alsó, 4 évfolyamból álló és

egy erre épített 6 félévből álló főiskolai tagozatból állónak kívánja. A kettő együtt alkot egy szerves egészet, melynek neve: Tanítóképzési Akadémia vagy Tanítóképzési Főiskola. Az iskolafentartóknak megadatik a jog, hogy több alsó tagozat végzett hallgatóit egy főiskolai tagozatban gyűjthessék egybe.

c) Az alsó tagozat feladata az általános képzés, a felső tagozaté meg a szakképzés. Az alsó tagozatban a neveléstudományal kapcsolatos tárgyakból csak a test- és élettan és a filozófiai propedeutika veendő fel, egyebekben az alsó tagozat tanterve a nyolcosztályú népiskola szükségleteinek, a magyar népműveltség tartalmának és a tanítói állás betöltéséhez megkívánt lelki alkat szükségleteinek figyelembevételével állítandó egybe. A főiskolai tagozat ölelje fel az elméleti és gyakorlati szakképzéshez szükséges összes neveléstudományi tárgyakat, folytassa a hallgatóknak állásuk betöltéséhez szükséges művészeti és technikai kiképzését, végül néhány szemeszteren keresztül mutassa be nekik egy olyan tudománynak főiskolai fokú feldolgozását, mely a nyolcosztályú népiskolában is mint tantárgy fordul elő.

d) Az alsó tagozatot a tanítóképzői érettségi vizsgálat rekeszse be. Ennek sikeres kiállása ne csak a felső tagozatra való beiratkozásra jogosítson, de adja meg birtokosának azt a jogot is, hogy tanulmányait a tudományegyetem bölcsészeti fakultásának minden oly szakján és minden oly főiskolán folytathassa, melyeken a klasszikus nyelvek tudása nem feltétele a továbbtanulásnak. A felső tagozatra a középiskolák érettségi vizsgálatot tett tanulóit is minden különbséti vizsgálat nélkül felveendő. A felső tagozat elméleti és gyakorlati szakvizsgálattal végződik, melynek sikeres kiállása a tanítói oklevélhez juttat.*

Molnár Oszkár.

EGYESÜLETI ÉLET.

Ünnepségek.

I.

A magyar tanítóképzés két érdemes, sokat dolgozott munkására vetődött a legfelsőbb elismerés fénye. A kormányzó úr Öföméltósága megengedte, hogy elismerése Scherer Sándor kir. főigazgatónak nyugalombavonulásakor tudtul adassék, Sztankó Béla tanítóképző-intézeti c. igazgatónak meg nyugalombavonulásakor a tanítóképző-intézeti főigazgatói címet adományozta. Ugyanezen alkalommal a tanítóképzés terén kifejtett értékes és fáradhatatlan működéséért a közokt. miniszter úr fejezte ki köszönetét és elismerését. Az elismerő iratok átadása bensőségteljes ünnepség keretében történt mult évi dec. 4-én a II. ker. áll. tanítónőképző dísztermében. Az ünnepség fényét és értékét rendkívül emelte az, hogy azon dr. Schwöder Ervin közokt. államtitkár vezetésével a közokt. minisztérium tanítóképzési ügyekkel foglalkozó egész ügyosztálya megjelent. Így körünkben üdvözölhattük Dulovits Árpád és

* Legközelebbi számunkban megkezdjük a hozzászólások közlését. Vidéki kartársainkat, akik választmányi ülésein nem lehetnek jelen, ezen az úton kérjük, hogy ehhez az előadói javaslatához írásbelileg szóljanak hozzá.

dr. *Barthos* Róbert min. tanácsosokat és dr. *Nagy* Zsigmond min. osztálytanácsost, a számvevőség részéről *Skultéty* Kálmán főszámtanácsost, *Neproszell* Károly és *Balássy* Zsigmond számtanácsosokat. A tanítóképzői tanárság rendkívül nagy számban gyűlt össze érdemes tagjainak ünneplésére. A megjelentek száma a százat meghaladta. Ott volt a főigazgatóság, az Erzsébet Nőiskola képviselőjében *Barkáts* Mária igazgató, az összes fővárosi állami és felekezeti tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetek tanártestületei, a cinkotai áll. tanítóképzők *Tabódy* Ida igazgató vezetésével, a bajai és a kiskunfélegyházi áll. tanítóképzők csaknem teljes tanártestületi *Amler* Antal, illetőleg *Rónai* Sándor igazgatók vezetése alatt, *Pálmai* Lenke c. főigazgató, *Berényi* Irén igazgató a győri áll., dr. *Csanády* László igazgató az egri érseki róm. kath. tanítóképző, *Kiszely* Imre igazgató az egri róm. kat. tanítónőképző képviselőjében stb.

Miután az ünnepségrendező intézet énekkara elénekelt a Hymnuszt, *Dúzs* Mária igazgató a következő beszéddel nyitotta meg az ünnepséget.

Méltóságos Államtitkár Úr! Méltóságos Uraim! Mélyen tisztelt vendégek! Egy ókori filozófus szerint nagyobb szolgálatot teszünk a hazának akkor, amikor polgáraink lelkét neveljük ki, mint akkor, amikor magas házakat építünk számukra, mert sokkal jobb, ha nagy lelkek laknak alacsony tetők alatt, mintha nyomorult rabszolgák és a tudatlanság rejtőznek nagy palotában.

Ma is tudjuk, hogy a nevelés és tanítás áldás, mely fogékonnyá teszi a szívet a szépre és a jóra s mely fölemeli az embert léte forrásához, a mindenható Istenhez, kinek örökös szeretetét megérzi lelkünk az élet minden viszontagságai között. Mentül több művelt kebel, mentül több kiművelt fő emeli egy ország lakosságát arra az erkölcsi magaslatra, ahol a nemzetek békés versenyében a harcot felvehetik, helyüket becsülettel megállhatják s a pálmát elnyerhetik. Mindazok, kik a nevelés és tanítás fontos és nehéz munkájában áldozatos lélekkel kiveszik részüket, nagy és nemes cél szolgálatában állva, csendes és zajtalan, de honalapító és honmentő munkát végeznek. Szemük állandóan a nemzet jövődjének csillagzatára van szögezve; munkájukban széles rétegekre hatnak s velésük nyomán dús aratás fakad s munkájuk gyümölcse az erkölcsi, szellemi és gazdasági kultúra emelkedése lesz.

A nemzeti művelődés csendes munkásainak érdemét mindenkor elismerte a közoktatásügyi kormány és a magyar társadalom. Ma is, amidőn itt örömteljes szívvel összegyűltünk, a magyar nemzeti kultúra, közelebről a magyar tanítóképzés két nagyérdemű zászlóvivője előtt, *Scherer* Sándor tanítóképző-intézeti kir. főigazgató és *Sztankó* Béla tanítóképző-intézeti c. főigazgató előtt hajtjuk meg a tisztelet zászlaját és nyújtjuk át a kartársi és tanítványi szeretet virágait akkor midőn több évtizedes vezetőmunkásság után nyugalomba vonulnak s midőn a tanítóképzés terén szerzett kiváló érdemeikért a főméltóságú Kormányzó Úr elismerését teszi kezükbe dr. *Schwöder* Ernő államtitkár úr. Nem lehet feladatomban, hogy e rövid megnyitó szöveget keretében érdemeiket méltassam. De nem is hallgathatom el, mert akik itt egybegyűltünk, mindannyian ismerjük működésük jelentőségét, mely nemcsak egy-egy intézet fejlesztése és felvirágoztatása körül mozgott, hanem a magyar tanítóképzés általános nagy kérdéseivel is foglalkozott. Mindketten a magyar tanítóképzés magas fokra emelésének és nemzeti irányba való fejlesztésének harcosai voltak, kik szóval, tettel, tanítással és példával lelkesedéssel és fáradhatatlanul vitték előre a magyar tanítóképzés ügyét. A tanítóképzés